

Адыгъ Республикэм и Лышъхъэ и Указ

Медалэу «Адыгеим и Щытхъузехъ»
зыфилорэр фэгъэшъошэгъэным
ехъылагъ

Адыгъ Республикэм иэкономикэ ихэхъоныгъэ илахъышхо зэрэхышыгъагъэм пае медалэу «Адыгеим и Щытхъузехъ» зыфилорэр **Исаев Ризвангаджи Абулай ыкӀом** — пшъэдэкӀыжъу ыхъырэмкӀэ гъунэпкӀэ гъэнэфагъэ зилэ обществэу «Европея» зыфилорэм ипрезидент фэгъэшъошэгъэнэу.

Адыгъ Республикэм и Лышъхъэу
ТХЪАКӀУЩЫНЭ Аслъан

къ. МыекӀуапэ,
мэжъуогъум и 4, 2015-рэ илъяс
N 87

Адыгъ Республикэм и Лышъхъэ и Указ

Медалэу «Адыгеим и Щытхъузехъ»
зыфилорэр **А. П. Глуценкэм** фэгъэшъошэгъэным
ехъылагъ

Хэбзэгъэуцугъэр мыукъогъэнымкӀэ, цыфхэм яфитыныгъэ-хэмрэ яфедэхэмрэ кӀэухъумэгъэнхэмкӀэ гъэхъэгъэ инэу илэхэм апае медалэу «Адыгеим и Щытхъузехъ» зыфилорэр **Глуценко Александр Павел ыкӀом** — Урысые Федерацием и Следственнэ комитет иследственнэ гъэорышлӀагъу Адыгъ Республикэм щылэм ипащэ фэгъэшъошэгъэнэу.

Адыгъ Республикэм и Лышъхъэу
ТХЪАКӀУЩЫНЭ Аслъан

къ. МыекӀуапэ,
мэжъуогъум и 8, 2015-рэ илъяс
N 88

Мэжъэгъэу

Ныбджэгъу лъапӀэхэр!

2015-рэ илъясым иятӀонэрэ илъясныкӀо кӀэт-хэгъу уахътэр макӀо. КӀэтхалкӀэр мыщ фэд: индексэу **52161-рэ** зилэу тхъамафэм **5** кыдэкӀырэм — **сомэ 892-рэ** чапыч **62-рэ**; индексэу **52162-рэ** зилэу фэгъэкӀотэныгъэ зыфашӀыхэрэм апаем — **сомэ 874-рэ** чапыч **52-рэ**;

индексэу **14289-рэ** зилэу бэрэскэшхо мафэм телепрограммэр игъусэу зэ кыдэкӀырэм — **сомэ 280-рэ** чапыч **68-рэ**.

Ныбджэгъу лъапӀэхэр!

ЛъэпкӀ гъэзетэу «Адыгъ макъэр» тэц пай кызыфыдэкӀырэр. ТыкӀэжъугъатх тилъэплӀэ гъэзетым!

ЯмэфэкӀ хагъэунэфыкӀыгъ

Социальнэ юфышӀэм и Мафэ фэгъэхъыгъэ мэфэкӀ зэхыхъэ АР-м и Къэралыгъо филармоние тыгъуасэ щыкӀуагъ. Ащ хэлэжыагъэх Адыгъ Республикэм и Лышъхъэу ТхъакӀуцынэ Аслъан, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэу Владимир Нарожнэр, министрэхэм я Кабинет хэтхэр, республикэм и Парламент идепутатхэр, социальнэ кӀулыкӀум иветеранхэр, нэмыкӀхэри.

Юфтхъабзэр рамыгъажьэзэ, цыфхэр социальнэ ухъумэгъэнхэмкӀэ гупчэу муниципальнэ образованиехэм ащылэхэм якъэгъэлъэгъонэу кызылэуахыгъэм АР-м и Лышъхъэу екӀонлагъ, мы кӀулыкӀум илофышӀэхэм гущылэгъу афэхъугъ, япшъэрылхэр зэрагъэцакӀэхэрэм зыщигъэгъозагъ.

Нэужым мэфэкӀ зэхыхъэм республикэм ипащэ кышчыгущылэзэ, социальнэ юфышӀэхэм къафэгъушӀуагъ. Мы кӀулыкӀум сыдигъуи мэхъанэшхо зэрилэр, ищылэныгъэ гъогу ащ езыпхыгъэ пстэуми япшъэрылхэр щытхъу хэлъэу зэрагъэцакӀэрэр, ащкӀэ цыфхэр къазэрафэрэ-зэхэр республикэм ипащэ кышхыгъэщыгъ.

— Щэлагъэр, гуфэбэныгъэр, цыфыгъэшхор зищыкӀэгъэ сэнэхъатыр кыкӀэуахыгъэу шыу-юфшӀэн шьогъэцакӀэ — ащ зэкӀэри кырылотыкӀы, — кы-луагъ ТхъакӀуцынэ Аслъан кы-зэрэуогъогъэхэм закыфигъа-зэзэ. — Тицыфхэр, унагъор

социальнэу кӀэухъумэгъэнхэм, ахэм щылӀкӀэ-псэукӀэ амалэу ялэхэр нахъышӀу шыгъэным, сабыеу кӀэухъуэрэм япчъагъэ хэгъэхъогъэным альэныкӀокӀэ республикэм щызэшӀотхырэр макӀэп. Ащ ишӀуагъэкӀэ, мы ауужырэ илъяси 10-м сабыи-бэ зэрыс унагъохэм япчъагъэ хэпшыкӀэу хэхъуагъ ыкӀи джы-рэ уахътэм ахэр мини 4-рэ 961-рэ мэхъух. Мыщ фэдэ унагъохэм яфӀо-фашӀэхэр зэ-рифэшъуашъу гъэцӀкӀэгъэнхэм фӀорышӀэшт къэралыгъо про-граммитӀум республикэм юф-щадашӀэ. Ахэм ащыцъу зыр «Цыфхэм социальнэ лъыгъу ягъэгъотыгъэныр» зыфиюу 2014 — 2017-рэ илъясхэм ателы-тагъэр ары. Ащ изэшӀохын зэ-кӀэмкӀи сомэ миллиарди 10 фӀдиз тефӀшт. 2015-рэ илъяс закӀом мы программэм игъэ-цӀкӀэн сомэ миллиарди 2,5-рэ лӀпэ-цыпэ пӀудгъэхъашт. Джащ фӀдэу сэкъатныгъэ зилэ цыф-хэм лъыгъу афэхъуэгъэным фӀорышӀлэрэ программэми юф

ешӀэ, ащ игъэцӀкӀэн сомэ мил-лиони 120-рэ фӀдиз телытагъ, мы илъясым сомэ миллион 55-рэ кыдыхэлъытагъ. Ащ да-кӀоу блӀкӀыгъэ илъясым со-циальнэ юфышӀэхэм ягурыт лъ-жӀапкӀэ процент 29-кӀэ къэ-тӀэтыныр тфызэшӀокӀыгъ. Эко-номикэм икӀиныгъохэм ямы-лӀытыгъэу, мы гъэхъагъэхэм къащытымыгъакӀэу ыпӀкӀэ ты-лӀыкӀотэн гухӀэл тӀ. Ныб-джэгъу лъапӀэхэр, шыуимэфэ-кӀэу хэжъугъэунэфыкӀырэмкӀэ джыри зэ сыгу кызыделӀэу сы-шъуфэгъушӀо, псауныгъэ пытэ ыкӀи кӀуачӀэ шыуилӀэу шыупсэ-унэу, гъэхъагъэхэр шыушӀыхэзэ ыпӀкӀэ шыушыкӀотэнэу шыу-фӀэсӀо. Адыгеим социальнэ зыпкӀытыныгъэ илӀыным шыу-лахъышхо хэлъышӀ, ащкӀи ты-шъуфӀэз.

ЩытхъуцӀэу «АР-м цыфхэр социальнэу ухъумэгъэнхэмкӀэ изаслуженнэ юфышӀ» зыфилорэр зыфагъэшъошагъэхэм ТхъакӀу-цынэ Аслъан афэгъушӀуагъ, ар къэзыушыгъатыр тхылъхэмрэ бгъэхалъхэхэмрэ аритыжы-гъэх.

ЗимэфэкӀ хэзыгъэунэфыкӀы-хэрэм къафэгъушӀуагъэх АР-м и Парламент и Тхъаматэу Вла-димир Нарожнэмрэ республикэм юфшӀэнымкӀэ ыкӀи социальнэ хэхъоныгъэмкӀэ иминистрӀэу Осмэн Альбертрэ.

Адыгеим итворческэ купхэм къагъэхъагыргъэ концертнымкӀэ мэфэкӀ зэхыхъэр зэфашӀыжыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

СурӀтыр А. Гусевым тыри-хыгъ.

Гъэмафэм пэгъокIыгъэх

**Мэфэкл зэхэхьэклэ гьэмэфэ зыгьэпсэфыгьо уахьтэм
икъызэлухын тикьэлэ шьхьэлэ щыпэгьоклыгьэх.
Клэлэцыклүхэмклэ ар гушлуагьоу, чэфыгьоу шытыгь.
Муниципальнэ гьэпсыклэ зилэ «Кьалзу Мыекьуапэ»
иадминистрацэ илофышлэхэр ары лoфтьабзэм
клэшакло фэхьүгьэхэр.**

Лениным ыцэ зыхьырэ Гупчэм мэфэктыр шырагъэжыагъ. Зэхэхьэм пэублэ гушыгъ кышчышыгъ къэлэ администрацием ипашэу Александр Наролиным.

— Анахь шу шыульгьурэ уахтэр къэсыгь, — клэлэцы-
клухэм Александр Наролиным
закыфигъэзаг. — Шыуигъ-
мэфэ зыгъэпсэфыгьо уахтэ
шыгу кринэжыным, шулагъ
кытызэ ар жуугъэклоным ты-
налэ тет. Гъэмэфэ мэзищыр
гъэшлэгъонинху, псауныгъэ пы-
тэ шыуилэ, гъэхьагъэхэр шы-
шыхъэзэ ыпэкӀэ шыульыкӀотэнэу
сышъуфӀэлалэ.

Джащ фэдэу народнэ депутатхэм я Совет итхьаматэу Джармэкьы Азмэтрэ кьэлэ администрацием гэсэныгьэмкIэ и Комитет ипашэу Пэрэныкьы Сусаннэрэ мэфэкIым кьекIолIгьэ кIэлэцIыкIухэм кьафэгышуагьэх. Джы зэрэчэфхэм фэдэу щыт зэпытынхэм, гэммафэр гьэшIэгонэу агьэклонэу ахэр кьафэлъызуагьэх.

Сабыйхэр зыхэлзэжыгээ парадымкэ мэфэкл офтхьабзэр нэужым льягэкютаг. Пшысэм кыхэхыгээ персонажхэм клэлэцыхуэхэр агэчэфыгэх. Зэхэщаклохэм кьягэхьазы-

рыгэ джэгуклэ зэфэшхьаф-
хэм лофтхьабзэм къеклола-
гэхэр ахэлэжыагэх, ордхэр
кыауагэх, кышьюагэх, шархэр
ошьюгум дагъэбыбзэагэх.

ПІАТІКЬО
Анет.

Яуахътэ гъэшлэгъонэу агъэкӀощт

Клэзцыкүлүхэм ягъэмфэ зыгъэпсэфыгьо уахътэ шлуагъэ кытэу зэхэцэгъэным ыкIи ахэм япсауныгъэ гъэпытэгъэным япхыгъэ Iофтхьабзэхэм Адыгеим мэхъанэшхо щараты.

Мыекьопэ районим ит зыгъэпсэфыплэу кIэлэцIыкIухэр зыдэкIоштхэм анэмькIэу, хабзэ зэрэхуыгуэу, гъэмафэм иапэр мазэ республикэм игурыт еджалпэхэми лагерьхэр ащызыхащагъэх. Мэкьюгум и 4-м кыцгъэгъагъэу республикэм-кIэ еджэплэ 88-мэ къащызэIуа-хыгъэ лагерьхэм Iоф ашIэ, зэ-кIэмкIи ахэм нэбгырэ мини 6-м ехумэ защагъэпсэфы. Амалэу цыIэмкIэ кIэлэеджакIохэм языгъэпсэфыго уахтэ агу кIи-нэжыным, гъэшIэгонэу, шIуагъэ хэлъэу зэхэщэгъэным пылтых.

Мыекуапэ пштэмэ, экзём-
кли гурыт еджэплэ 21-мэ клэлэ-
еджаклохэм защагъэпсэфы. Ныб-
жыкклэхэм яуахътэ гъэшлэгъо-
нэу зэрагъэклоштым даклоу яп-
сауныгъэ псыхъэгъэным фэшл

ахэр зекло ащэштых, спортивнэ
зэнэкьокьухэр афызэхашэштых.
Льэпкь музеим, театрэм, бас-
сейным ащэштых. КIэзэцIыкIу-
хэм шлэныгъэ къязытышт зэдэ-
гушыIэгьухэри афызэхашэнхэу
ямурад.

Мэкьюогъум и 12-м кышче-
гъэжыагъэу гъэмэфэ площад-
кэхэр Мыекъуапэ кышыцзэуа-
хыштых. Зэрагъэнафэрэмклэ,
мыш фэдэ площадкэхэм клэ-
лэцлык 340-мэ ягъэмэфэ зы-
гъэпсэфыгъо ащагъэклошт. Клэ-
лэгъэджэ сэнэхьат ззыгыгъо-
тырэ ныбжыкклэхэр ахэм ахэ-
тшыхтых.

(Тикорр.).

Хьалыжъом и Мафэ фэгъэхьыгъэшт

ТУРИЗМЭР

Адыгеим зыгъэпсэфаклохэр нахьыбэу
къещэллэгъэнхэм аужырэ илъэсхэм яшъыпкъэу юф
дашэ. Цыф зэхэхэ инхэр къушъхьэхэм ащашыхэу
рагъэжыагъ. Адыгэ къужьым, къзбым, хьалыжом
ямафэхэр илъэс къэс нахь гъэшлэгъонэу зэхэхэ,
ахэм цыфэу къякълалэхэрэм япчъагъэ хэхьо.

Хьюгэ-шаггэм епхыгэ ту-
ризмэм нахь зызэрэраггэ-
ушымбгунэу цыф жьугэхэр
зыхэлэжьэнхэ альэкышт оф-
тхьабзэхэм лъапкъ нэшанэхэр
ашаггэфедэхэу раггэжыаг.

Туризмэм пылг специалист-хэм кызыралорэмклэ, зыгъ-псэфакло къэцлогъэ цыфхэм республикэм шыпсэурэ лъэкъ зэфшъхьафэм ягъомылапхъ-хэр, ящыгынхэр, яхэбзэ-зэхэ-тыккэхэр ашлогъэшлэгъон. Шэ-хэу, макъуогъум и 12-м, джыри адыгъ хьалыжъом и Мафэ фэ-гъэхьыгъэ зэхыхъэ шылэшт.

Адыгэ Республикэм туризмэкӀэ ыкӀи зыгӀэпсэфӀлӀэхэмкӀэ и Комитет макӀэ кӀызэригӀэлугӀэмкӀэ, кӀэззэкӀ культурэм ишӀольыр фестивали зырагӀэушӀомбгӀушт. МыгӀэ ар псэ-

уплэу Дахьо ичлплэ дахэхэм ащыц шырагъэкюкы. Мы мафэхэм фестивалыр псэуплэу Тульскэм щюкю. Мэкьюгум и 6-м, сыхъатыр 12-м Графскэ гъэхъунм мэфэкышхо шыаг, ащкэзэкэ фестивалым хэлэжыагъэхэм зыкышагъэлъэгъуаг.

Республикэм чыпсызхэрэми
ихьаклэхэми ащ къээзэкъ ша-
гур зыфэдэр чальэгъугъ. Адыге-
им ыкйи Краснодар краим
чыщхуэ мэфэклым хэлажьэхэр-
эм шэклыр зэрэпшэцтыр, гү-
клэн юфым ишъэфхэр, чыжы-
ехэр зэрэублэштхэр, лэпэщысэ
зэфшъхьафхэр кьагъэлъэгъуагъ.
Лъэпкъ джэгуклэхэр зэхашагъэх,
гала-концертклэ ар зэфашы-
жыгъ.

ШЪАУКЪО Аслъангуаш.

Ахъщэ къуалъхъэ къаихыгъ

Мыекьопэ кээралыгъо технологическэ университетым землеустроительствэмкӀэ икафедрэ ипашэ ахъщэ къуалъхъэ зэриштагъэм пае кызызуахыгъэ уголовнэ юфым изэхэфын следствием ригъэжьагъ.

Мэкьюгум и 2-м апшээр эджаплэр кээзыуыхэрэм ясэньхат епхыгээ лофшлэнхэр кафедрэм ипашэ пэшлорыгээшээ аихынэу шытыг. Шылэ мазэм кыщегэжыагээу жьоныгуаклэм нэс апшээр эджаплэр кээзыуыхэр студентхэм ялофшлэнхэр ыгуплэкүнхэм пае ахчээ аихынэу мурад ащ ышыг. Следовательхэм кызыэралорэмклэ, игухэлхэр кыдэхунхэм пае кафедрэм идоцент кызыдыригээлаг. Пацэм иунашөклэ, пэшлорыгээшэ защитэм студентхэр шлокынхэм пае сомэ минн 6 зырыз атын фаеу ариулаг. Мэкьюгум и 1-м сыхбатыр 11-мэ адэжэ кафедрэм ипашэ студентхэм алукагыкн ахэм сомэ мин 24-рэ кыратыг. Джырэ уахтэ бээджэшлагэ зезыхагээм «домашний арест» зыфилорэ пшээ-дэклэжыыр тыралыхаг. лофым изэхэфын кэулыкыушлэхэр ыуж итых.

Адыгэ Республикэм инароднэ артистэу, Абхъазым изас-
луженнэ артистэу Гьонэжыкъо Аскэр ышыпху нахыжъэу
Мирэ идунэ зериhoжыгъэр лъэшэу тыгу кьеуагъ. Щымы-
лэжым илэхыплхэм, кыпнэблагъэхэм тафэтхъаусыхэ, кыныр
адэтэлэты.

Культүрэм илофышлэхэр, ныбджэгүүхэр.

Ушэтынхэр лъэкIуатэх

Гурыт еджапIэр кызыухырэ ныбжыкIэхэм шокI зимылэ зетыгьо кыралыгьо ушэтынхэр аухыгъэх. Джы еж-ежырэу кыхахыгъэ предметхэмкIэ ахэм заушэты. Сэнэхъатэу зрагъэгъотыштым елытыгъэу обществознаниерэ химиерэ кыхэзыхыгъэхэм тыгъуасэ ахэр атыгъэх.

Блэкыгэз ильэсхэм афэдэу
ныбжык|эхэм анахьэу кыи-
хыхырэмэ ащыщ общественна-
ниер. Мы ильэсым мышк|э
нэбгырэ 1104-мэ заушэтыг. Ащ
пхырык|ынхэм пае балл 42-рэ
рагэкьун фæе. Ушэтыныр зэ-
к|эмкил сыхьати 3-рэ такыикь
55-рэ к|аггэз.

Химиер мы илъэсым нэб-

гыр 256-мэ атыгъ. Сыхъати-
щым кыкълѳц ѳѳшлэныр клэлэ-
еджаклѳхэм къашыгъ. Ушэты-
ны пхырыклынхэм пае ахэм
аныхъ макълу балл 36-рэ рагъэ-
къун пае.

Ащ даклоу жьоныгыуаклэм и 25-м атыгъэ географиемрэ литературэмрэ яклэуххэр кьэнэфагъэх. Географьер зытыгъэ

нэбгырэ 63-м шыщэу ар зыфэ-
мыуклчыгээр нэбгыри 8. Ли-
тературэр кыхэзыыхыгэ нэб-
гырэ 60-м шыщэу нэбгырищмэ
ар афэтыгэп.

АР-м гъэсэныгъэмкӀэ икӀэ-
ралыгъо аттестационнэ къу-
лыкӀу кызыритырэмкӀэ, еджа-
пӀэр къэзыухырэ ныбжыкӀэхэм
географияемкӀэ гурытымкӀэ балл
48-рэ, литературэмкӀэ балл
56-рэ рагъэкӀуыгъ.

Непэрэ мафэм ехуулэу зэтыгьо къралыгьо ушэтын-хэр республикэм зэрифэшъуашэу щэкӀох, шапхъэхэр зыукъуагъэу, зиофшлэн хамылъытагъэу зи кърхагъэшъыгъэп.

(Тикорр.).

Хэхъоныгъэхэр щытх, щыклагъэхэри къэлягъох

2015-рэ илъэсым иапэрэ мэзищ социальнэ-экономикэ хэхъоныгъэу республикэм ыштыгъэр АР-м иминистрэхэм я Кабинет изэхэсыгъо джырэблагъэ щызфахысыжыгъ.

Кризисым икыныгъохэм ялэхъан тыхэт нахь мышлэми, къэралыгъор зэрэщытху пштэмэ, лoфхэм язытет мыдзэу зэрэпкыклатэрэр зэфэхьысыжхэм къагъэлъэгъуагъ. Блэкыгъэ 2014-рэ илъэсым иапэрэ мэзищ егъэпшагъэмэ, къызщыклагъэ лъэныкъохэр щытх, ау

гъэхьагъ ыкIи Къыблэ Федеральнэ шьолгырым яцэнэрэ чыплэр щыбгытх. Агропромышленнэ комплексым Iэпылэгъу етыгъэным фытегъэпсыхьэгъэ Къэралыгъо программэм къыдыхалытагъэу мэзищым сомэ миллиони 188,4-рэ мы отраслэм пэуагъэхьагъ. Ащ

хэр гъэфедэгъэнхэм тыккыфэ-клоныр анахь лoфыгъо шъхьалэу тыхэгъэгу зыщыдэлажэхэрэм непэ ащыт. Ащ фэларышэнэу ыкIи бизнес цыкIумрэ гурытымрэ, мэкъумэщ хьызмэтым заушъомбгъунымкIэ шлогъэ инкытынэу гугъаплэхэр рапхыгъэх «АгроБизнесИнкубаторэу» Джэджэ районым щырагъэжыагъэм. Сомэ миллиардрэ миллиони 10-рэ зыпэлухьащт инкубаторым фэдэ джыри Урысыем итэп, апэу ар зыгъэпсырэр Адыгеир ары. 2016-рэ

образованиехэм ащагъэпсыгъэ бэдзэршыплэхэм, ахэр пстэумкIи 20 мэхъух, ермэлыкхэр ащызэхашэх, ахэм анэмыкIэу чыплэ продукциер зыщылауагъэкIырэ щцплэ объект 934-мэ лoф ашлэ.

Республикэм иэкономикэ зиушъомбгъуным фэшI лъэшэу аналэ зытырагъэтыхэрэм ащыт бизнес цыкIумрэ гурытымрэ хэхъоныгъэ ягъэшыгъэныр. 2015-рэ илъэсым ащ сомэ миллион 764-рэ фэдиз пэуагъэхьанэу агъэнэфагъ. Джырэблагъэ предпринимательхэм яреспубликэ форумэу зэхашагъэм гугъэплэ инхэр рапхыт. Ар хабзэ хъунышъ, илъэс къэс зэхашэнэу пшъэрлъ зыфагъэуцужыгъэу апэрэ лъэбэкъур ашыгъ. Бизнесым пылхэу нэбгырэ 300-м ехъу зыхэлэжэгъэ форумым предпринимательхэм яфитыныгъэхэм якъэухъумэн, банкхэм бизнесым кредит къызэрэратырым илофыгъохэм, къэралыгъо Iэпылэгъу егъэгъотыгъэным, хэбзэлэхьхэм афэгъэхьыгъэ закономым зэхьокыныгъэу фэхъуагъэхэм, «АгроБизнесИнкубаторым» лoф зэришлэщтым, нэмыкI лъэныкъуабэхэм щатегушылагъэх. Предпринимательхэр зыгъэгумэкIыхэрэм яджэуапхэр агъотынхэу, ялофыгъохэм атегушылэнхэу, зищыклагъэхэм альагъэлэсынэу, ябизнес къагъэлэгъонэу амал агъотыгъ, министерствэхэм, къулыкъу ыкIи ведомствэ зэфэшъхьафхэм ялыкIохэм, Парламентым идепутатхэм алыкIагъэх, яеплыкIэхэмкIэ зэдэгъагъэх.

ИнвесторхэмкIэ республикэр хьопсагъо шыгъэным, площадкэхэр нахьыбэу гъэпсыгъэнхэм лъэшэу ыуж зэритхэм шыагъэ кытыгъ. Пчъагъэхэм ар къаушыхьаты. 2007-рэ илъэсым къышыублагъэу 2014-рэ илъэсым нэс зыпштэкIэ, республикэм иэкономикэ пстэумкIи сомэ миллиарди 124-рэ инвестициеу къыхалъхьагъэ хъугъэ,

проектэу щытхэныгъэм щыпхыращыгъэхэм яшылауагъэкIэ, лoфшлэплэ чыплэ мини 8-м ехъу цыфхэм къаратыгъ. Непэ инвестиционнэ проект 60 фэдизмэ лoф адашлэ, ар сомэ миллиард 70-м ехъу. Ахэр щылэныгъэм щыпхырыщыгъэхэ зыхъукIэ, джыри лoфшлэплэ чыплэ мини 4 фэдиз къатыщт. Инвестиционнэ площадкэ анахь инхэу «АгроБизнесИнкубатор», «Ворота Лагонаки» зыфилохэрэм яинфраструктурэхэр етлупщыгъэу агъэхьазырых.

Арэу щытми, щыклагъэ щымылэу щытэп, кризисым икыныгъохэм къыздахьыгъ нахьыбэр. АР-м и Лышхьэ сьидыгъокIи зэшлохыгъэ хъугъэм нахъу мышлагъэу къэнагъэр ары нахь къыхигъэщырэр. Мэзищым изэфэхьысыжхэр къызашыхэми ахэм къакигъэтхыгъ, игъэкIотыгъэу зэдатегушылагъэх. Гушылэм пае, псэолъэшыним икъэгъэлъэгонхэр къелыхыгъэх, уасэхэм хэпшыкIэу ахэхьуагъ, былым плашьэу республикэм щалыгыр нахь макIэ хъугъэ, лoфшлэплэ чыплэ имылэу къэнагъэхэм япчъагъэ процент 1,5-м кIэхьагъ. Агропромышленнэ комплексым хэхъоныгъэхэр ышлынхэм фэларышлэрэ федеральнэ ыкIи республикэ программэхэм къадыхалытагъэу мы отраслэм мылкъу мымакIэу пэуагъахьэ нахь мышлэми, былымхъуным къызэрэщыкIэрэм, былым плашьэхэр нахь макIэ зэрэхъугъэхэм, нэмыкI къэгъэлъэгонхэри къызэрелыхыгъэхэм республикэм ипачэ ыгъэрэзагъэп. Экономикэ хэхъоныгъэхэмкIэ ыкIи сатыумкIэ Министерствэм имызакоу, зэкIэ министерствэхэри, къулыкъу ыкIи ведомствэ зэфэшъхьафхэри зэдэлэжхэзэ ахэм ядэгъэзыжын лoф дашлэныр япшъэрлъ шъхьалэу зэрэщытым республикэм ипачэ къыкигъэтхыгъ, унэшьо гъэнэфагъэхэри кышлыгъэх.

ХьУТ Нэфсэт.

ахэр Урысыем е Къыблэ Федеральнэ шьолгырым якъэгъэлъэгонхэм анахь дэихэп. Кризис нахь мышлэми, промышленностым щылэжьэрэ предприятыхэм ялофшлэн къыщыкIагъэп. Мэзищым къыклоцI республикэм ипромышленнэ индекс проценти 113,1-м кIэхьагъ. Урысыер пштэмэ, а къэгъэлъэгъоныр процент 99,6-рэ мэхъу. Джащ фэдэу организациехэм мылкъоу къырагъэкIокIырэр проценти 10-кIэ нахьыбэ хъугъэ ыкIи сомэ миллиард 32,2-м нэсыгъ.

Адыгеим мэкъумэщ продукциер къыдэгъэкIыгъэным индекс проценти 102,2-м кIи-

щыщэу сомэ миллиони 174-р федеральнэ, миллион 13,6-р республикэ бюджетхэм къахьыгъ. Садахэм язэтэгъэуцожьын республикэ пащэхэм мэхъэнэ ин зэрэратырым, аналэ лъэшэу зэрэтетым ишыхьат къэралыгъо Iэпылэгъоу ащ фатлупщырэр. Пхъэшхьэ-мышхьэ чыгIхэм япчъагъэ илъэс къэс хагъахьо. Ащ фэдэу Джэджэ районым гектар 64,7-рэ, Мыекъопэ районым гектар 17-м ехъу ыкIи Теуцожь районым гектар 17 ащагъэтIысхьагъ.

IэкIыб къэралыгъохэм къащыдагъэкIырэ продукциер къырамыщэу, мыщ къыщашыгъэ-

илъэсым ащ ишын аухынэу пшъэрлъ зыфагъэуцужыгъ. Ащ фэбаплэхэр, былым ыкIи щагубзыу ыгыплэхэр, лэжыгъэ ыгыплэхэр, нэмыкI псэолъэ зэфэшъхьафыбэр хэхьэ, фермерхэр щырагъэджэщтых, нэужым ахэм ябизнес зырагъэушъомбгъунымкIэ Iэпылэгъу аратыщт.

Джащ фэдэу чыплэ предприятыхэм япродукцие нахьыбэу дгъэфедэным тыккыфэ-клоным, ахэм ауасэ хэмыгъэхъуагъэу цыфхэм алэкIэхьаным афэшI гъэпсэфыгъо мафэхэм ермэлыкхэр зэхэщэгъэнхэр хабзэ хъугъэ. Муниципальнэ

Клэлегъэджэ дэгъум ригъаджэхэрэри дэгъух

Адыгэ республикэ гимназием икклэлегъаджэу Тхаклушынэ Мариеттэ (Маринэклэ еджэх) зэрилгытэрэмклэ, зэклэмэ анахь баир ыкли насыпышлор зиофшлэн шлу зыльэгъоу, зыгъэлаплэу рылажэрэр ары.

Интернетымклэ гэсэнэгъэм илофыгъоу яхылэгъэ сетим Маринэ сайт кышызэлухыг ыкли илектроннэ портфолио кыригъэхъагъ. Ащ итхагъэм ащышхэм нэлуасэ шыуафэсшын.

Исэнэхъат:

урысыбзэмр

литературэмрклэ

клэлегъаджэ;

исэнэхъатклэ мэхъанэ

эритырэр:

технологияклэхэр

гъэфедэгъэнхэр;

клэледжаклоу яс-

науыгыгъэ елытыгъэу

лоф адэшлэгъэнхэр;

шлу ыльэгъурэр:

искусствэр, анахъу

орэдхэр, къаишхэр;

идунзееплыыклэ:

дэхагъэм, шлулэгъум

дунаир къаухъумэцт!

— Сэ сынасыпышлу, — кышетхы исайт клэлегъаджэм, — сыда плэмэ шлу плэгъурэ сэнэхъатым ильэс 19 хуыгъэ сырэлэжэ, сэ зэрэсшлорэмклэ, мы сэнэхъатыр Тхэм итын. Сыгу шыц цыпэ цыклу езгъаджэрэ пэпчэ естымэ, сыкызызыхышлорэм кысшлорэм. Клэлегъаджэмклэ анахь мэхъанэ зилэр, анахь лъаплэр клэледжаклоу ишлулэгъу. Урокыр лупэхх маклэклэ езгъажэмэ, сабийхэм ар кысапэсыжышх. Сиуагъорэ сиофшлэнрэ зэлэгъуцухуэ, сахадэу кыхэклыгъэп, тлури сизэфэд. Арын фае сицылэныгъэ кысфэгъэпсынклэрэр, насып кысфэгъэпхырэ гъоугм пытэу сытэгъэтырэр.

Проект эфэшхъафхуэ гэсэнэгъэм фэгъэхыгъэхэм клэлегъаджэр Интернетымклэ ахэлажэ. Ахэм ащыц «Шлэныгъэм иккэллуапл», «Деепричастие» зыфилохэрэр, методическэ материал эфэшхъафхэр.

Маринэ 1975-рэ ильэсым мезае и 16-м Афыпсыпэ кышышхуыгъ. Ицыклугом кышегъэжыгъэу клэлегъаджэ хуэмэ шлоигъуагъ. Ащклэ шысэ фэхъун, а сэнэхъатыр шлу езыгъэлэгъун икхун илагъ. Янэжэу Болэт Хъаджфатимэ (ильэс 90-рэ ыныбж) клэлегъаджэ училищым ыуж ильэсыбэрэ ригъаджэжэх. Янэу Эммэ урысыбзэмрэ литературэмрклэ клэлегъаджэу лоф ышлагъ, АР-м на-

роднэ гэсэнэгъэмклэ изаслуженнэ лофышл, ышыпхъоу Саиди клэлегъадж. Ятэклэ янэжэу Дзэхъан (ежэ зыплугъэр ары) ипшысэхэм, итхыдэжхэм ядэлуныр икласагъ, ащ игушылэ щэрыохэм, гушылэжхэм къащэжыагъ пшэшъэжыем иадыгъу, ильэпкъ гупшысэ-акъыл. Ятэу Кытыжэ Аслъан колхозуу Хъахуэратэм ыцлэклэ шытым ильэсыбэрэ ипэцагъ, ипшъашъэ клэлегъаджэ сэнэхъатыр кызырэхихыгъэм рэгъушхо.

Адыгэ къралыгъо университетыр диплом плыжыклэ Маринэ кыуухыгъ, ащ аспирантурэр кыкылэпыклуагъ. Илофшлэн поселкэу Инэм клэлегъаджэу щыригъэжыагъ. 2001-рэ ильэсым кышегъэжыагъэу Адыгэ республикэ гимназием лоф щешлэ.

Шэпхъаклэхэм атетэу, непэрэ мафэм диштэу иурокхэр егъэпсых: компьютернэ технологиер, интерактивнэ доскэр, урок-лекциехэр, семинархэр, зачетхэр, диспутхэр, лэнэ хураехэр, проектнэ лофшлэным ехылапэгъэхэр егъэфедэх.

Клэлегъаджэм кызырилорэмклэ, урок дэгъум изыфэгъэхъазырын охтэ гъэнэфагъэп тефэрэр. Ащ уцэлэфэ зыфэгъэхъазырын фае. Еджаплэм члэл предметхэм урысыбэрэ анахь шхъалэу Маринэ елытэ. Ар умышлэу адрэ предметхэр зэгъэшлэнхэ умылэахынэу ело.

— Бзэшлэныгъэм пылэ цыфгъэсагъэхэм зэрэхагъэунэфыкырэмклэ, цыф лъэпкъ эфэшхъафэу дунаим тетхэм уадэгушылэным пэе бзэ 14 пшлэмэ икхушт, — ело клэлегъаджэм. — А бзэмэ апэ ит урысыбэр. Етлани Адыгэ Республикэм икъралыгъуабзэх урысыбэрэ адыгабэрэ. Арышъ, а бзитлури зэготэу зызгъапшэхэзэ урысыбэрэ язгъэшлэным сыналэ тет.

2015-рэ ильэсыр литературэм и Ильэсэу Урысыем и Правительствэ ыгъэнэфагъ. Ащ кыгъэлапэгъоу цыфым иплунклэ литературэм мэхъанэшхо зэрилэр. Гухэклэ нахь мышлэми, мы лъэхъаным литературэм еджэрэр нахь маклэ хуыгъэ. Шыпкъэ, Интернетыр хэти кызыфгъэфедэн ыльэахышт. Ау тхылыр зыми зэблихъун иамалэп.

Чингиз Айтматовым зэрилуагъэу, литературэм цыфыр нэмыклэ ышлыжын, ыгъэклэжэ зэпытын фае. Седжэ зэпытыгъэми семызэщэу, клэсыджыкыжэ шлоигъоу произведенийагъэу. Лъэшэу сикласэх Буниныр, Куприн, Пушкиныр, Лермонтовыр, Достоевскэр. Урыс клас-

сикхэм атхыгъэхэр жыи хуэрэл, уаджэжэ зэпытыгъэми, уныбжэ елытыгъэу уасэ афэшлыжы. Шлэныгъэ шхъалэхэр программэм тетэу ятэгъэгъотых. Урысыбэрэ, литературэр икхуэу ягъэшлэгъэныкклэ урок ужым зэхэтцэрэ лофтхъабзэхэм яшлуагъэ кэккло: тематическэ пчыхъзэхъахъэхэр, зэнэкьокхуэр, тхылэджэ ыкли научнэ-практическэ конференциехэр, КВН-хэр, нэмыкхэри. Мы лофтхъабзэхэм клэледжаклохэм шхъафитэу зыкъащэгъэлапэгъоу, етлани ягупшысэ-зэхашлэхэр агъэбыллынхэ альэахыр: мэхъых — мэгъых, мэгъушлэх — мэхэфынчъэх, агъэшлагъо — аумысы. Ныбжыкклэм ыгу шышлэрэр, эфагъэр, къэбзагъэр, шлулэгъуныгъэр кызырэгъушхырэр къэлапэгъоу. Нэмыкхуэу кълэплон хуэмэ, укызызэхашыкылы, ежхэри, гъунджэм кышхэрэм фэдэу, къэлапэгъоу.

Маринэ икклэледжаклохэр ежэ фэдэу усаклох, артистх, орэдылох, къэшъуаклох. Ренэу зыгорэм зыфагъэхъазыры, лофыгъуабэхэм ахэлажэх. Клэлегъаджэ дэгъум икклэледжаклохэр сыдигъуи дэгъух!

Аужырэ ильэсхэм гъэхъагъэу ашыгъэхэм такышыуцун. Урысыбзэмклэ ыкли литературэмрклэ республикэ олимпиадэхэм хагъэунэфыкырэ чыплэхэр къащызыхыгъэхэм ащышхы А. Изъынэр, Б. Хьорэлыр, Э. Бальчук, Ю. Черновар, нэмыкхэри.

Межрегиональнэ проектэу «Возьмемся за руки, друзья, и скажем миру — Да!» зыфилоу Владикавказ шыклуагъэм клэледжаклохэр хэлэжыагъэх ыкли Гран-при къахыгъ. Ащ къыщэгъэлэгъогъэ сценкэу «Родные» зыфилохэр ежэ клэлегъаджэм ытхыгъ ыкли роль шхъалэр кышышлыгъ (ным иобраз) икклэледжаклохэр игъусэхуэ.

Мы ильэсым республикэ научнэ-практическэ конференциеу «Русская словесность и культура современного общества» зыфилоу Адыгэ къралыгъо университетым шыклуагъэм исекцие эфэшхъафхэм клэледжэкло 16 ахэлэжыагъ. «История великой Победы в судьбе моей семьи» зыфилохэр темэмклэ я 10-рэ классым икклэледжаклоху С. Блэгъожым, Н. Уминская, В. Ляшенкэм атхыгъэ сочинениехэр гъэзетэу «Советская Адыгея» зыфилохэрэм мы ильэсым имэлылфэгъу и 25-м кыдэкыгъэм кыхъагъэх.

Ежэ клэлегъаджэм шытхуэрэзэныгъэ тхылхэр кыфэзыгъэшъошагъэхэм ащышхы АР-м гэсэнэгъэмрэ шлэныгъэмрклэ и Министерствэ, АР-м ипрофсоюз, «Единэ Россием» и «Ныбжыкклэ гвардии» ичыплэ штаб, проектэу «Интернет-портал» зыфилохэрэм иавтор, нэмыкхэри.

Клэледжаклохэм ягъэхъагъэхэр ежэ клэлегъаджэм зыфишхыжхэрэл. Ащ кыелатэ: «Изъхъэтетым ущытхуныр кымыкхуэми, зытетыр плэмэ ухэукоштэп: укызызэхъахышхылы, кыбдэлэпылэн, кыбдэгъушлон зыльэахырэ пащэмэ ащыц Клык Нуриет Шамсудинэ ыпхуэр. Ежэ ышхъэкклэ клэледжаклохэр ымыулпэкхуэу, амыгъэразэу зыми тыхыгъэлажэрэп».

Сирием кыкыжыгъэ клэледжаклохэри Маринэ регъаджэх. Бгъэшлэгъон екху адрэ клэледжаклохэм афэдэу ахэми урысыбзэмклэ ЕГЭ-р зэрэтышхуэрэр. Мы аужырэ ильэсыпшым класс горэм ащ пэцэныгъэ дызэримыхъэу кыхэклыгъэп, класс сырэр лээныкьомклэ апэрэмэ ащыц.

Маринэ шъэуитлу еплу: Амир Адыгэ республикэ гимназиер тыжын медальклэ кыуухыгъэу Пшызэ шолыыр къралыгъо аграрнэ университетым щеджэ, Дамир Адыгэ республикэ гимназием ия 9-рэ класс кыуухы.

Маринэ иопыт Интернетымклэ клэлегъаджэ жыгъэхэм алыгъэлэсынэу шлэныгъэ икхуи, амал-кыулайи зэрэлэклэпымклэ тыфэгъушло ыкли тыфэлэло шлу ыльэгъурэ сэнэхъатым ильэсыбэрэ рылэжээнэу, цлэрыло рыхуэнэу.

БЛЭГЪОЖЬ Мир.
Адыгэ Республикэм народнэ гэсэнэгъэмклэ изаслуженнэ лофышл.

КІлэлэЦыкІу кыэшъокІо ансамблэу «Черкесим» сомэ мин 200 шІухъафтынэу кыыратыгъ. Ар ансамблэр зызэхашагъэр илъэситІу зыщыхъурэм ыкІи кІлэлэЦыкІухэр кыэухъумэгъэнхэм я Дунэ мафэ тефагъ.

«Черкесия» фаусыгъ

Псэуплэу Новомихайловскэм (Тлопсэ район) щыпсэухэрэр бэшлагъэ клэлэщыкълу къэщыокло куп зэхашэнэу зыфэягъэхэр. Ар псынклэу къадэхъугъеп, къэщыоныр кылкэс клэлэщыкълухэм якъыхэхыны, лэпылэгъу къафэхъуштхэм якъэгъотыны охътабэ ыхьыгъ. Хореографэу Дэгъу Рустам ары а loф мыпсынклэр ыпшэ рилъхъажьы, дэмыхэу дэлэжъагъэр.

Жьоныгъуаклэм и 31-м «Черкесиём» цыфхэм къафитыгъэ концертым еплъыгъэхэм бэрэ ар агу илъышт.

— Сэ сизакъоу ансамблэр зэхэсшэн слъэкӀыштгъагъэп, —

кьелуатэ Рустам. — Зишло-
гъэшхо къэзыгъэклуагъэхэм
ащыщых Тлопсэ район адми-
нистрацием культурэмкIэ и
ГъэlorышлэпIэ ипашэу Ацу-
мышь Анатолий, Новомихай-
ловскэ кьэлэ псэупIэм ипа-
шэу Анатолий Русиныр, куль-
турэмкIэ отделым итхамэ-
тагъэу Ацумыжь Фатимэ, джы
итхаматэу Светлана Хмеле-
вар, кьуаджэу Псыбэ куль-
турэм и Унэу дэтым иди-
ректорэу Ацумыжь Хьаса-
нэ ыки къэшхоIо цыкIухэм
янэ-ятэхэр. Джащ фэдэу лэ-
шэу тызэрафэразэр кьасломэ
сшолгъу культурэмэрэ зыгъэ-

псэфынымрэкӀэ Гупчэу Ново-
михайловскэм дэтым ипашэ
ыкӀи илофышӀэхэм.

Ежъ Рустам хылушьо Шапсыгъэ дэгъоу цызылъашъ. Профессиональные къэшъуакълъ, ансамблэу «Дышъэ къашъом» (Кошхъабл) хэтэгъ, «Ислъамыем», «Налмэсым» защигъсагъ. Нэужым Псышъуапэ адыгъэ культурэм и Гупчэу дэтым лоф цышлагъ, ауужрэ илъэсхэм къуаджэу Шэхэкълэй цызэхашэрэ этническэ шоухэм ахэлажьэ. Рустам Адыгеим, къуаджэу Кошхъабл цыщ.

Рустам зэхицэгээ ансам-

блэм аныбжыккI яльэпккIи
зэфэмыдэхэу, ау адыгэ кьэ-
шэуаклэр шIу зыльэгьурэ са-
бийхэр хигъэхьагъэх. Джырэ
лпэхъаным ахэм адыгэ кьэ-
шэуипшI фэдиз кьашы. Зэ-
гурьохы, кьэшэуаклэ зрагъэ-
шIэгъагъэми, сценэм кьызэрэ-
теханхэ шьошэ дахэхэр ныб-
жыкIэхэм ялагъеп. Джы ша-
псыгъэ Адыгэ Хасэмрэ Крас-
нодар краймрэ яшIуагъэкIэ
ахэр арагъэдынхэ альэкIышт.
«Черкесиер» зызэхашагъэр
илъэситу зыщыхурэм Адыгэ
Хасэм итхьаматэу КIакIыху
Мэджидэ гушIуакIо кьафэкло-
гъагъ, шIухьафтынэу кIафи-

хьыгъэ сомэ мин 200-ри къа-
ритыгъ.

Мэфэкыр клэрэклагъэ ыкӀ чэфыгъэ. «Черкесиём» икӕ- шӕокӀ цыкӀлхӕм анӕмыкӀӕу клӕлӕцӀыкӀу творческӕ коллективхӕу «Кавказыр», «Таро- ныр», «Псӕнӕпсыр» сценӕм кӕдӕкӀӕгъӕх. Орӕдылӕху Хъа- гъур Тӕмарӕ, Нӕгуцу Шами- лӕ, Ацумыж Заремӕ амӕкӕ зӕлым ӕфылгъ. Адигеим икӀы- гъӕ шуу-купӕу «Нартхӕр» зы- филорӕм (Адыгӕкӕл), Къӕрдӕн Адам (Кошхӕбл), Сиху Рус- лъӕн (кӕ. Мыкӕуапӕ) мӕфӕ- кӀыр кӕгъӕдӕхагъ.

Кызыэхэһыагыэхэм апае
«Черкесиём» икыэһыокло цы-
кыхэм ансамблэм ипашэу
Дэгу Рустам ахэтэу сценэм
кыышыһуагыэх. Алыэгухэм ма-
шор «кыаклэустхуыкыштыг».

НЫБЭ Анзор.

КІэлэцЫкІу Іыгы-
пІэм изытет, кІэлэ-
пІухэм шІэныгъэу
аІэкІэльым, ахэм кьа-
фащэрэ сабыхэм зэ-
рафыщыт шЫкІэм
мэхьанэшхо иІ, сыда
пІомэ ащ гъэсэныгъэу,
апэрэ шІэныгъэу ша-
рагъэгъотырэм елбы-
тыгъэу щыІэныгъэм
чыпІэ гъэнэфагъэ
шаубыты.

Клэлэцлүхэр щэгүпсэфых

Псэуплэу Подгорнэм дэт клэ-
лэцыкылу ыгыпылэу «Ласточка»
зыфилорэм лэф шызышлэхэ-
рэм пшэрыльэу ялэр дэгъоу
къагурэлэ ыкли зэрифэшъуа-
шэу агъэцаклэ.

— ЗэкIэмI апшър тиклэлэ-
цIкIу IыгыпIэ эгурыIоныгъэ
зэрэчIэлъыр, Iоф шызышIэхэ-
рэм зэфышытыкIэ фабэу зэ-
фытилэр сабыихэм зрянэры-
лъэгъур ары, — кытфелуатэ
кIэлэпIоу Сапый Нэфсэт. —
КыткIырыплпыхэзэ, гуфэбэ-
ныгъэ ахэлъу кIэлэцIкIулхэр
къэтэджых.

Илъэсрэ ныкъорэ нахь зы-
мыныбжь сабий цыкӀухэр ары

Нэфсэт зыхэтхэр. Шахлэ тэрзэу амышлэу, гуцылакэ джыри алэклэмыльэу бзыльфыгэм кыфашэрэ клэлэцыклухэм ятло-нэрэ ным фэдэу зэклэ арегэ-лэгэу, арегашлэ.

— Кэлэцкылык ыгыпнэм лоф шысшэнэу кызысаджэхэм, сфэмыгэцкэлэнкэ тэкү шычы-нэгъаг, ау сабый цыкүлүхэм нэлүас сафэхэу, ахэм анэхэм нүрэр кызызракихүрэр зыс-льэгүм, теубытагэ сшэу лоф-шэнэр езгэжьаг, — кыт-фелүатэ тигушылэгү. — Ахэм лоф адэшшэнэр гэшлэгшон дэд. Апэр мафэхэм шэнэу ялэр кыгэлэзгшонэу рагэжьа,

яунэ имысхэу, амышлэрэ чыплэ зэрэчылэхэм кыхыхэлэу чэфын-чэыэу хэтых, ау уахтыэ тешлэ кыхызытасэхэлэ, ядэжэ кложыкхэрэм фэдэу, чэфыр анэмэ аклизэу клэлэцыкылу ыгыпылэм кээклох. Аныбжыкылэ цыкылу дэдэх нахэ мышлэми, мэфкэлэу зэхатхэхэрэм ахэтэгьэлажэхэ. Яцыкылугом кышегьэжыагыэу кыаштохэм, оредылоным, сурэтшыным афэцагыэ хьунхэм фэтэгьасэх.

Джэгукиэ зэфэшъхьафхэр, пшысэхэм кяхэхыгъэ персонажхэр кызфигъэфедзэ, Нэфсэт илофшэн зэхещэ. Сабыйхэм калыуатэрэр ашлогъэшэ-

гъоныным пае шыклэ зэмы-
лэужыгъохэр къеугупшысых.
Ащ фэдэ джэгуклэхэр зыпхыры-
щыгъэ къэгъэлъэгонхэм клэлэ-
цыкълухэр ягуапэу яплъых ыкӀи
ахэлъжэх. Клэлэплум къылота-
гэхэхэри къагурэлэ, агу къенэ-
жыӀ.

ЫпшээкIэ игугу кызырэщыт-шыгэу, кIэлэцIыкIу IыгыпIэв «Ласточка» зыфилорэм Iоф шы-зылэхэрэр зы унагым фэдэу зэгурIоху мэлажэх. Сабий-хэр гупсэфынхэр, гүфэбэныгэ зэфырIэу, гъсагъэху кьэтэ-джынхэр ары мыщ шылажэ-хэрэм пшээрылэу ялэр. Iэпы-Iэгу зэфэхьыжьхэзэ ар зэдэ-

гэцакцлэ. Кіэлэплүхэу Ольга Петуховамрэ Марина Шаповаловамрэ ильэсыбэ хуугтэ мыщлоф зышашлэрэр. Сэнэхьатэу зэрүлажьэхэрэр агуклэ апэблаггэу кыизэрэахыггэр нафэ. Сабыйхэр кілэлэццыкү ыгыпцэм фэцагьэхэу, ягуапэу кыизэрэклохэрэр ац ишыхьат. Якіэлэплүхэм ягьусэхэм дунаим идэхагтэ зэрэгашлэ, апэрэ шлэныгьгэхэр зрэгэгьгьоты.

Мэфэклхэр хагэунзфыкыныр
кэлэцлыккы ыгыплэу «Пасточ-
кэм» шэнышлү шыхьугь. Мыш
фэдэ мэфэкл мафэхэр кыха-
гьэцынхэу зыклэхугьтэр, тари-
хьэу апылыр кьафалуатэ, ара-
гашлэ. Кьэгэлыгьон зэфэшхьаф-
хэр агьэхьазырых, мэфэкл шлы-
клэм тетэу кьафэгьэлгьох.

ГЪОНЭЖЬЫКЪО Сэтэнэй.

ТЕКЮНЫГЪЭМ ия 70-рэ ИЛЬЭС

Заом ижъалымыгъэ зэхышлагъ

Хэгъэгъу ззошхор зынэмысыгъэ, имэшлэ лыгъэ зэхэ-зымышлагъэ, гузэжыгъу такыкхэр зыпэкълэмы-кыгъэ унагъо Урысыем итэп тломи хэукъоныгъэ хушцтэп.

— Зэгурыланыгъэрэ рэхъатныгъэрэ тиунагъо ильэу тыпсэуштыгъэ зэо жъалымэр кызыежъэм, — кълэуатэ Кушъу Къадырбэч. — Фашистхэр тикъэралыгъо кызытебанэхэм ильэс 11 нахъ сыныбжыгъэп. Апэу пным пэуцужыныу дэкыгъэхэм сятэ ахэтыгъ. Тянэ изакъоу тилыгыныу сабыи нэбгырихэу тыккыфэнэгъагъ.

Къадырбэч еджэныр икълэсагъ. Ыпкълэ зэхимыхыгъэхэр зэригъэшлэнхэм, шлэныгъэ кызылэкигъэханым зыфицэиштыгъэ, еджаплэм зы мафи химыныу клочтыгъэ. Нэмыцхэр якъоджэ гупсэ кызысэхэм, еджаплэр зэфашынышъ, клэлэеджаклохэм яеджэн агъэттылын фаеу ху-гъагъэ.

— Пый мэхъаджэр кызытебанэм, охътэ кыинхэр кыитфэклауагъэх. Сыныбжыкълэ заом сыкланэу сыкымикыгъэми, амалэу силэмкълэ сишлуагъэ язгъэклыштыгъэ, — кыитфэуатэ тигушылэгъу. — Тикъуаджэ дэ-сым инахыбэр пным пэуцужыныу фронтым лухъэгъагъ. Ахэм якъэбар зышлэ, зэхэзыхы

зышлэиго ягупсэхэр чэци мафи письмэхэм яжэщтыгъэх. А уахътэм письмэхэу лэф сшлэщтыгъэ. Зицагу сыздэхэрэ унагъом фэсхыгъэ кълэбарыр зыфэдэр ымышлэу кълэгулэщтыгъэ. «Сыпсау» — а зыгушылэр ары пстэури зажэщтыгъэр.

Письмэ гушлуагъор Къадырбэч зыфыхыгъэ унагъом нахъ насыпышлэ дунаим темытым фэдагъ, ау тхыгъэ кыизфамыгъэхыгъэхэр клэлэ лэтахъом кыпаплэщтыгъэх, гушылиты нэмылэми зэрыт тхыпэм зэклэри кълэжэщтыгъ.

Заом ильэхъан кыинэу зэпачыгъэр Къадырбэч кылотэжыныр кълэхылыгъэ. Иунагъо, икълэуаджэ, игупсэхэр гузэжыгъу чыплэу зэрытыгъэхэр ыгу кызыкыжыкълэ, ынэмэ чэфынчагъэр кълэклэхъэ. Янэу Хъымсадэ сабыи бынэу кызыхэнагъэр ымыгъэмэлаклэу кыиэтыныр псынклэгъуагъэп, ау бзылфыгъэм ыгу ыгъэклэдыштыгъэп. Къоджэдэхэм псыцухэр зэрымылэм кыыхэклэу, чэмхэр клэшлагъэу губгъом щыжэщтыгъэх.

гъэх. Лэжыгъэр тамэклэ зэрэхэщтыгъэ.

— Нэмыцыр тикъуаджэу Шыханчэрыехаблэ кызыдахъэм кымэфагъ. Пным зыщтыуэхъу-мэу тиунагъокълэ окопым тыдэсыгъ. А уахътэр сщымыгу-пшэнэу сыгу кыинэжыгъ. Картофэу члэттлагъэр кычлэтхыжыныу сянэ сыригъусэу око-

сызыхыушъуытыгъэу сыгу кыихагъэр сянэ кыиши, кълэштагъэр слэклиуытыгъ. Ар зылыгъуагъэ пным ыгу лаеу кыисфэплыгъ. Сиуклын гухэлъ илэу кыисэклэлэрэ солдатым сянэ елъэлэуэ сыкыгъэнэжыгъ.

Ащ фэдэ чыплэ кыинэу зэо лээхъаным зэранэклыгъэр макълэп. Къадырбэч иунагъо ис-

хэр зэдэлэжхэзэ а ильэсхэр агъэклауагъэх. Янэу Хъымсадэ колхозым чанэу лэф зэрэцишлэрэм пае медаль кыыфагъэ-шъошэгъагъ.

Къадырбэч лэфшлэным щымышынэу, зыфэжыгъэр ыгъэ-цакълэзэ кълэщтыгъ. Ащ ишы-хъат «За доблестный труд 1941 — 1945 гг» зыфилорэр ыкли нэмыкълэ медальхэр кызыэрэра-тыгъэхэр. Зыпари ымышлэу щысыныр ащ ишэныгъэп. 1951-рэ ильэсым дзэм кълэуыкълэу щыхыныу макло, ильэситыкълэ кълэгъэзэжы. Дзэм кызыэри-кыжыгъу псэолэшлэу лэф ышлэ-нэу регъажыгъ. Зыфэгъзэгъэ лэфыр ыгу етыгъэу зэригъэ-цакълэрэм фэлш лэфшлэным иве-теран медалэу, щытхыу тхы-лэу кыыфагъэшъошагъэр макълэп. Зэо ильэсхэм кълэралы-гъом ишлуагъэу ригъэклыгъэм пае юбилейнэ медальхэр нэ-мыкълэ шлухыфтынхэри кыра-тыгъэх.

Кушъу Къадырбэч зэо жъа-лымэм ыпкълэ кыиыкълэ икълэ-гъум кыин ылыгъуагъэ нахъ мы-шлэми, джырэ уахътэ ылотэ-жыгъ. Ишъхэгъусэу Нэфсэт-рэ ежыррэ унэгъо дахэ зэ-дашлагъ, пшэушыц зэдаплугъ. Еджагъэхэу, гъэсагъэхэу, цыф-хэм лытэныгъэ кълэфашлэу мэ-псэх. Ахэм кълэклэхуэхэгъэ кълэорэлф-пхыорэлфхэми ныжъ-тыжхэр ащэгъушлыкы. Цы-фыгъэ ахэлэу, нахыжхэм лытэныгъэ афырлэу ахэри кълэщтыгъэх. Унэгъо пэтэм зэгурыланыгъэмрэ лытэны-гъэмрэ зэрипалсэм ишысэх Кушъу Къадырбэчрэ Нэфсэт-рэ яунагъо.

ГЪОНЭЖЫКЪО
Сэтэнай.

ЩЫПЭНЫГЪЭМ КЪЫХЭХЫГЪЭ СУРЭТХЭР

Сегупшысэжыгъ...

Хъамедэ къуаджэм зы-лэу дэсмэ ащыц. Егъа-шлэм игугъу дэгъукълэ чы-лэм щашыгъэ кыыхыгъ. Сыда ащ фэдизэу ишлушлэ-гъэр? Ар кълэплон хъумэ, бэмэ уанэсын фае, ау джы непэрэ щылэклэ зэ-жъум угулэмэ, апэу узэ-клэплэнэу чылэм дэсыр Хъамед. Бэхъукло лъащэм текыгъэхэр егъашлэм чы-лэм щагъашлохэзэ кыыры-кыуагъэх. А лъакъом ана-хыкълэу кыыхэнагъэр Хъа-мед. Ар ащ зыдешлэ-жышъ, лъэшэу зышлэшы-жы. Ушлэнагъэми, хэтэ ахъщэ чыфэ кыиозыты-щтыр? Хъамед ары. Егъа-шлэм чыфэ зэритыщтыр тхыамыкълэ, бэгъуагъэ ылоу зэхидзыгъэп. А кълэбарыр Хъупсэм зэхихыгъ, ау иза-

къоу Хъамедэ дэжъ ахъщэ чыфэ кыиыхыныу клонкълэ фэагъэп, етлани цыхъэ кыифымышыныри кыиды-хэт. Хъамедэ лъакъокълэ кыыпышыхыагъэу Хъусенэ елъэлэу, мафэ горэм кыуа-гъэх. Хъамедэ кълэупчылъгъ Хъусен зипцэрыхъэмкълэ, Хъаджэмэтыкълэ Мосэм зэриклэлэр рилуагъ. Хъусе-нэ ятэ Мосэр зэрэллы зэ-фагъэр, лыгъэ хэлэу зэ-рэщытыгъэр Хъамедэ ыгу кълэклэжыгъ. Сыд кыи-рилон, зыпари хымылухъэу кыирытыгъ. Хъусенэ зэри-лэклэу тутыныр егъэсты, зыр зылуихымэ, адырэр зылуелъхъэ, лъэшэу мэгу-мэкълэ, ынэгъушъхэмэ ма-шлор кълэклэнагъэм фэдэу плыжыбзэ хуэгъэх.

— А сиклал, — кълэ-

джи зэрищлэлагъ, — моу зэ ахъщэу кыиостыгъэр кыисэтыжыгъуи, зэ джыри сэгъэлэытэжъ, зыгорэклэ сыхэукогъэнкыи мэхъу...

Хъусенэ ышъо зэклэм кълэушхонтыгъ, ыгу кыи-дэклэным фэдэу ыбгъэ кыитео. Сыд ышлэн, ылэ-хэр клэзэзэу иджыбэ ри-мылхыагъэу сэмэгълэмкълэ ылыгъти, кыирытыжыгъ. Ахъщэу кыирытыжыгъэм Хъамедэ еплыгъ, ылушлэ-хэр тлэклэрэ ыгъэхъублэ-благъэх, ау кыиуагъэр Хъусенэ зэхихыгъэп.

— Уятэ лы дэгъугъ, — кыирилуагъ Хъамедэ, — ау о ухъатэп, сияхъщэ хые сыд пае сыгу хэбгъэгъэ-кыжыын, кыисэптыжышъу-нэп, тазыфагу гузэгъабгъэ кыихъан, сегупшысэжыгъ...

кыитеуагъ, Фыжъ дэщтэ-даоу кыизщылэтыгъ.

— Сэры бзылфыгъэ-хэр зытхалэхэрэр, — ело зынэгъу ихъуагъэу ыпа-шъхъэ кыиуцуагъэм.

Джащ лыпытэу зыкыи-зэригъэзэкли, шъузыр лым кълэджагъ:

— А синасып зыхэлъ, оры кыизаджэрэр!

Хъанэшъу кыизщылэты, шъузыр луигъэкли, зынэгъу ихъогъэ лы лэпшъ-лэп-

шъышхом кыиклэрыхыагъ, лъэшэу фэчэфэу пэгъо-кыгъ.

— Кълэблагъ, кълэблагъ, пчъэшъхалум утемытэу кыихъ унэм», — ри-луагъ.

Ащ фэдиз тыригъэшлэ-на «хыакълэу» кълэклауагъэм?! Хъанэшъу иджэнэ пшэплэ кыизэфигъачы «псынклэу мыщ фэдиз ахъщэ кълэ-тэ, кыиымыштэклэ олэ-гъуа мы сыблыгъчлэ члэ-

лър», — ылуи кыиригъэ-лэжыгъ. Сыд ышлэн, зы-парэкли кыизхымыгъэщэу, унэм кыиымыхъагъэу шъу-зым кълэджагъ, сомэ пчъа-гъэу кыизфилуагъэр кыи-рыригъэхэи, «хыакълэм» кыи-ритыгъ. Пчъэр фишылъжы, Хъанэшъу унэм ихъажы-гъэу шъузым релю:

— Ошлэ, синэфын, цыф-мэ апаи сызкышылэр, хэт сыдигъо кыисэолэагъэми, сыхъазыр зэпыт.

Уибгырыпх клэжъуз

Сэфэрбый зы ильэс зэ-пичыгъэп судыр кълэмы-джэу. Бэшлагъэу «лофшлэ-гъэжъэу» илэхэм ащыгъуа-зэхэу щытыгъэх. Чылэр хэгъэкли, нэмыкълэ къуаджэ-хэми ар дэгъоу ашлэщтыгъ. Итэплэклэ лы зылэклэлъ мытырышху, игушылэклэ уедэлэу зэпытыгъэми, узэ-щынэп. Осэпсым къуашъор кыищыфэ. Рэхъат, зыфэ-сакъыжыгъэу мэгушылэ, адыгъэгъэшхо хэлъ. Джырэ-благъэ судым ащ тхылъ кыифыгъэхыгъ яблэнэрэ шъузыр зэрэгокыжырэм-кълэ еклэплэн фаеу. Сыд ышлэн, Сэфэрбый ищыпэ-клогъу пшлэшлэ судым, уахътэу тхылъым итым ехъуллэу кълэклэлагъ.

Нэбгыритлэр зэрэзэго-кыжыкълэ илоф хэлпэнэу судым ригъэжыагъ. Зэлэ-чыжъэ хъазырхэу тлысы-

гъэх. Ишъхэгъусэу Хъарыет од псыгъо кыыхъ. Сэфэр-бый ыпшъэ заклэм фэд, кыиуфэн ымылэклэу ера-гъэу зегъазэ. Судыр Хъа-рыет кълэупчылэ:

— Сыда лым уокыи-жыныу зыклэплорэр?

— Сэ ащ нахыбэрэ сыдэпсэун, сыдэлэжъэн слээклэщтэп, нахыбэ згъашлэ кълэси нахыбэ-рэ кысао!

— Сыда мы лэфымкълэ кълэплон плээклэщтыр? — судыр лым кълэупчылэ.

— Ярэби, кълэсымылон сыгу хэлъыгъ, ау джы зэ-рэхъурэмкълэ, кълэсложт. Блэгъогъоу кълэсцагъ, ау мыщ фэдэ дэдэ кълэхэклэ-гъэп. Згъэшлэщтым нэкли-мазэ сыгы зэпытына. Непэ зэ нахыбэ пщэрыхъэ-рэл, ышылрэ гъомылапхэр лулхытлэу, сэ сыл псау-

шху, ланэм сыпэтысхъэмэ, ежъ фэдэ нэбгырипшы-мэ ашхыщтыр сизакъоу сшхыщт. Диетэм тесмэ, ерэнэклэ ежъ, ау сэ сынэ-кыштытэп. Яблэнэрэр мы-гъоми, ащ блэгъэклэмы сэгъэшхэнэу кълэхэфэнба?

ХЪОДЭ Сэфэр.
лофшлэным иветеран.

Оры кызылэтыкылауагъэхэр

Хъанэшъу къуаджэм дэсхэм бэклэ кълэхэщы, къоджэдэхэр тыдэрэ чы-плэ щытысыгъэхэми, ора-кыин, оражъар, дахэклэ игу-гъу амышлэу бэрэ кыыхэ-кырэп. Хъанэшъу икълэбар-гъунэгъу чылэм дэс Хъэ-кълэ зэхихыгъ. Лым лы-мыклэзэ ишыклэ-гълэпсыклэ Хъэкълэ зэригъэшлагъ. «Зыгорэм уфаемэ, ушлэ-нагъэмэ ащ дэжъ кло» ало,

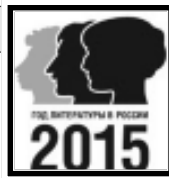
укълэзымыгъэу кыитэжыын лы шъыпкълэу кыгура-гълэуагъ.

Пчыхъэ горэм Хъэкълэ Хъанэшъу дэжъ кыуагъэ. Хъанэшъурэ ишъхэгъу-сэ Фыжъэрэ телевизор-ым клэрысыгъэх, зэ-плыхэрэр зэрэукълэ-зэ-шлорэбзыжъ. Фыжъ лъэ-шэу щтэжыгъэу щыс, «уеуагъэкли лы лэлэ-кыиэклэжыынэп» зы-

фалорэм фэд, ышъо пы-зыжыгъ. Пчъэм зыгорэ

2015-р — ЛИТЕРАТУРЭМ и ИЛЪЭС

Клэрэщэ Тембот илэпэрытххэм ащыщхэр

Гушылэ щэрыохэр, лотэжь клэкл гэшлэгъонхэр,
кэбарыжхэр, гэсэпэтхыдэхэр тхэклошхом
ихъарзынэщ кыыхыхыхи кэзыгъэхъазырыгъэр
ишхъэгъусэу Клэрэщэ Зуз ары.

Жъы мыхъурэ лотэжь

Биштаужыр къамзэгъу та-
къэм нахъ мыинэу, инджылы-
жыры ситлоклэгъоу зыщыты-
гъэм щегъэжыгъэу, мы хэку
дахэм тэ тисыгъ. Ау непэ фэ-
дэу тыгу зэлъизэу, насып орыр
кыитлысыгъэу кэмыхъугъ.
Къешлэклэгъэм щыщ хъужы-
гъэу адыгэ шыум исурэт бгъэж
тамыгъэу кыушхъэ тхыуагъэм
тхыпхъэ зэгъэу хэзэгъагъэу
щыщ хъужыгъагъэ.

Кэзылотэжьыгъэр Тембот
янэжъэу Мэзагъу. Кавказ заом
илъэхъан зыпсэуагъэр.

Клэрэщэ Тембот игу-
шылэ щэрыохэу шылэ-
ныгъэ лэныкыуабэм
афэгъэхъыгъэу илэпэ-
рытххэм къахэнагъэхэм
ащыщхэр:

Мафэ къэс лъэбэкъоу бдзы-
рэм пэпчъ, лыгъэ зыхэбгъо-
тэжыныр — ей, ар боу лы-
гъэшхорэ зэхэшлыкышхорэ зи-
чыклагъ.

Гъашлэм лэныгъэр пыщылъ,
а пстэуми атеклоу лыгъэр
абгынэрэп.

Гэсэпэтхыд

Шылэныгъэ гупсэфым ухэ-
тэу гъашлэм ишэфхэм уядэ-
лэшэныри дэгъу...

Уц тхъэпэ къабзэм идэха-

гъи плъэгъуныр, жым илушъэ-
шъэ макъи угу кыгъэшъэбэ-
ныр, тыгъэ кыкыокыгъо дү-
нэе самбырым гупшысэ лэ-
шлу хэбгъотэныр, зэклэ шылэ-
ныгъэр зэрэзэпцлэу, зэрэзэ-
пышлагъэм гуахъо хэбгъотэ-
ныри — шлагъу!

Ары шылэным ылъапсэ... Ау
щылаклэм илэагъэлэхэм за-
фэплэтэу зыуплэхъан плъэ-
клэу ушытын фае. Дунаим щы-
хъурэ-щышлэрэм ушыгъозэн,
цыфхэм ящылэклэ мурад зы-
дигъазэрэр плъэгъун фае. Ары-
мырмэ уизэхэшлыкы уичэу бжъа-
пэ блэмыклэу укъэнэщт.

Ары, ушылэн закъор икыу-
щтэп, хъайуанхэри щылэх... Цы-
фыгъэ щылаклэклэ ушылэн фае.
Ар псынклагъоп.

Тхылъыбзэр народым ыкыуачл

Ным исабий луилъхъэрэ бзэр
цыфымклэ клочлэшху. Ащ ыкыуа-
члэ зэпхыгъэр гушылэр зыфэ-
гъэзагъэу кыкылырэ мэхъанэ
закъор арэп. Народым игъэшлэ
гъогуи, ицыф шыкли, игупшы-
си, игухэлъи, хэти ежъ зы-
хэт зэманым ифэмэ-бжымыи,
нэм кыкылэуцорэ исурэти, на-
родым ыпсэ хэлъыр а нызэ-
лфыбзэ гушылэмэ къадэкло,
ащ епхыгъэу цыфыгъум хэпклэ
гушылэр, цыфыгъэ-дэхагъэу,
шлугъэу, блэнагъэу народым
ылытэрэр ыгу кыщызэклэ-
гъанэ. Ным ыбзэ фэдэу цыфым
ыгу нэсыни, ыгу хэлэни кыуачлэ
щылэп.

Лъэпкъ гъогур

А гъогур гъогуклэ. Лыгъэ-
шхорэ шлэныгъэшхорэ зэпхы-
лэн гъогуан. А гъогуанэр
зытыуклочыжыкыкы, тхъамы-
клагъомрэ кыныгъомрэ цыф-
хэм ащыгъупшэжыщтых, ло-
фым анахъ икыныр, лыгъэ
шъуашэу, гугъэ чэфэу цыфым
ихъопсаплэу щыт...

Цыф зэдэпсэум, цыф нэ-
плъэгъум илэагъэлэ зыфэдэр
адыгэмэ дэгъу дэдэу ашлэ.
«Цыф зыщамылъэгъужыын
Тхэм уехъ!» залоклэ, ар адыгэ-
хэмклэ бгыбзэ мэхъэшэгъу дэ-
дэу щытыгъ.

Цыфым идахэ плоным нахъ
лъаплэ адыгэхэмклэ щылагъэп.
Илае плоныр хъадэгъущэ ащы-
хъуштыгъэ.

Лыгъэр! Цыфым хэлъыным-
клэ анахъ уасэ зыфашлэу, на-
родхэм алытэу ижыкыкы кы-
рыкыуагъ. Лыхъужыныгъэр,
лыблэнагъэр, уихэгъэу кыу-
ухъумэнымклэ псэмыблэжы-
ныгъэр, шыпкыагъэр народ-
хэм агъэлъаплэу, пытэу зыда-
лыгъхэу, осэшхо афашлэу кыз-
дахыгъ. Зэо лашэм фэдэ къа-
бзэу, лыгъэ-цыфыгъэри на-
родхэм яобщественнэ шылэ-
ныгъэ кыаухъумэнымклэ, кло-
члэшхуагъ.

Уагурыломи, уагурымыломи,
ушлүми, убзэдэжэми — хэт
ушыщми, цыфмэ уадэмыпсэ-
умэ, ар щылаклэ хъуна?

Тыдэ ушылэми, дунаир дахэ.
Уидунай, ушылэныгъи зыгъэ-
дэхэщтыр гум икэбзагъ нахъ,
нэмыклэп.

Узыхэт щылаклэм псым мы-
жъор зэрехъокыкыгъэу цыфыр
ехъокыкыгъэ. Лоф цыкыу-шъо-
кыуагъ арыкыозэ, гугъаплэхэр

кыпфигъэклиуатэу, хъопсаплэхэ-
ри кыпфигъэлыдэу — ары
щылэныгъэр зыфэдэр.

Гугъэр лэтэклэныжъэу гъа-
шлэм игъус.

Уиунагъо исэу, о кыпфэ-
гъэзэгъэу цыфым ыгу кыуухъу-
мэнымклэ щэлагъи, гулытыи,
гушъэбагъи, уллымэ, пхэлъын
фае.

Цыфыгу къабзэ уимылэмэ,
лэнэтлэ инымклэ ушэсыжы-
шъуштып. Лыгъэ-цыфыгъэ, зэ-
хэшлыкы чан пхэлъэу, цыф
шыпкыагъ, цыф гохъэу ушы-
тын фае.

Щылаклэр ыгъэдахэу, ащ
еклоу, дезыгъаштэу, ар нахъ
зэхъагъашлэрэр ары цыфхэм
дахэ къащыхъурэр.

Гугъу машлом ыстыгъэр,
сабыеу щылэныгъэ нэфым хэ-
ныгъэр, ным ыгоу нэпс сты-
рым ытхъэлагъэр, шлүлэгъу
бзэмылум пшъэшэгъоу ыукъэ-
пыгъэр — джары поэтыр зы-
фэусэрэр.

Парадоксхэр мэхъух загъо-
рэ: цыфым, философскэ шлош-
хэм фыщытыкыу афырилэр
нахъ лужъу зыщыхъурэм...

Риторическэ гупшысэм фэ-
лазэу ыкли ищыклагъэу поэтиер
рыпсэугъ: очеркыр, публици-
стикэр — литературэм ижан-
рэх, лыхъужыр лэубытыплэшлу
афэхъуагъ.

Искусствэр ренэу шъэфы,
шъэфыр произведениер кы-
бгурымылоныр арэп, ар зэрэ-
гъэпсыгъэ шыклэм гу лымы-
тэу, ау кыпллылэсэу, зэхэ-
плэу щытыныр ары.

О узыхэтыгъэ купым сыд
хэукъоныгъэ ышлыгъэми, хъа-
заб арихынэу Алахъым ылорэп.

«Лэят»-тхыгъ

Шъуазыныкыом шъуазыны-
кыор ерэмьубыжъ.

... Динымклэ гуклэгъур апшъэ-
рэ. Гунахыр кыэлэжыгъуа-
еп. Уянэ-уятэхэр умыгъэрэ-
зэнхэри гунахъ. Ащ фэдэмэ
къахэклэу мэхъух жъалымхэр,
емышлэ-шлүмышлэ пэлэтыгъэ-
хэр.

Лым ыкыуищ

(Кэбарыжъ)

Зы лы горэм клэлищ илагъ.
Ащ иклалэмэ тхъэркыо зырыз
аритыгъ ыкли арылауагъ, ащы-
щэу цыф кымылэгъоу ит-
хъаркыо шлозыбзырэм имыпкыу
кыфигъэнэнэу. Ятэ ылауагъэр
клэлэ нахыжытлүмэ ашлагъ,
тхъаркыохэр шлабзи, ятэ-
дэжъ кыэкложыгъэх. Анахы-
клэм псауу тхъаркыор кы-
хыжыгъыгъ.

— Адэ сыда о кызыклэпхы-
жыгъэр тхъаркыор? — ылуи
тыр зеупчлым, клалэм кыри-
ложыгъ:

— Зыми сыкымылэгъуагъэ-
ми, Алахъталэм сыкълэуа-
гъуба?!

ХЭБЗЭУХЪУМАКЛОХЭМ КЪАТЫ

Бзэджашлэхэр къаубытыгъэх

Тхъамэфэ заулэклэ узэклэбэжымэ, республикэм щызэрэхъэгъэ
хъунклэн бзэджашлагъэр полицием икыэлэ отдел иучастковэ
уполномоченнэхэм агъэунэфын ыкли зэафын алъэкыгъ.

Хэбзэухъумаглохэм зэрагъэунэфы-
гъэмклэ, къутырэу Гавердовскэм гъо-
мылапхъэхэр зыщашэрэ тучанэу дэ-
тыр клэлэ ныбжыкыкы ыхъунклагъ. Кас-
сирыр ежъ илофхэм ауж зэритыр кыз-
фигъэфедэи, продукция зэфэшхъафхэр
зэрылъ пакетэу ыпклэ зылъимыты-
гъэр тучаным кычлэхыи, зигъэбыллы-
жыгъ. Бзэджэшлагъэ зезыхъагъэм ите-
плэ зыфэдэр тучантесым дэгъоу кыло-
тагъ, ащклэ полицейскэхэм лъэшэу лэ-
пылэгъу къафэхъугъ. Учетым хагъэуцо-
гъэ бзэджэшлэ нэгъыришъэ пчъагъэм
ясурэтхэр бзылфыгъэм рагъэлъэгъу-

гъэх, ахэм бзэджашлэр ахэтэу кы-
члэкыгъ. Ар Мыекыуапэ щыщ, илъэс
21-рэ ыныбжъ, ыпэклэ хъапсым члэсыгъ.
Клэлаклэр къаубытыгъ, ышлагъэми ар
еуцоллэжыгъ. Уголовнэ лоф кызылауа-
хыгъ, зэхэфынхэр маклох.

Джэджэ районым щыпсэурэ хъульфы-
гъэу мыщ фэдэ хъунклэн бзэджэшла-
гъэ зезыхъагъэр полицием ичлэплэ от-
дел икыулыкыушлэхэм къаубытыгъ. Хэ-
бзэухъумаглохэм зэрагъэунэфыгъэмклэ,
илъэс 32-рэ зыныбжъ бзылфыгъэу
иунэ пэмычыжъэу щытыгъэм ар тебани,
ылыгъыгъэ ахъшалъэр тырихыгъ. Бзэ-

джашлэр бзылфыгъэм ышлэу кычлэкыгъ,
ахэр зы псэуплэм зэдыдэсыгъэх. Ащ
кыхэкыкыкы бырсыр ымышлэу, хъульфы-
гъэр ежъ-ежырэу кыгъотынышъ, шлуи-
штэгъэ ахъшэр кылихыжыныу унашъо
ышыгъ. Ау ащ зи кызыримиыкыгъэм

кыхэкыкыкы, полицием икыулыкыушлэхэм
закъыфигъэзэн фаеу хъугъэ. Охътабэ
темышлэу бзэджашлэр къаубытыгъ, арэу-
щтэу зыкызекыуагъэр ащ кылотэн ылъэ-
кыгъэп, бзылфыгъэм тырихыгъэ ахъ-
щэм шъон пытэхэр рищэфыгъэх.

Илъэсищым ехъурэ хъапсым члэсыщт

Къалтэу Краснодар щыщ хъульфыгъэу наркотикхэр хэбзэнчъэу
зыгъээеклоштыгъэм ылъэныкыоклэ кызылауахыгъэ уголовнэ
лофыр Тэхъутэмыкыое район хыкумым зэхифыгъ.

УФ-м хэгъэгу клоцл лофхэмклэ и
Министерствэ иотделэу Тэхъутэмыкыое
районым щылэм иуголовнэ розыск
икыулыкыушлэхэм оперативнэ лофтхъа-
бзэхэр рагъэклокыхэзэ, мы хъульфы-
гъэм хэбзэнчъэу наркотикхэр зери-
лыгъхэм фэгъэхыгъэ къэбар къалэ-
клэхъагъ. Ащ иавтомобиль зауплэ-

клым, наркотик эклоцлыщыхъагъэ кы-
рагъотагъ, нэужым иуни кызалпы-
хъум, ащ фэдэ пкыгъо кырахыгъ.
УФ-м ихэбзэгъэуцугъэ зыукогъэ бзэ-
джашлэм илоф Тэхъутэмыкыое район
хыкумым зэзэхэфым, илъэсищырэ мэ-
зихырэ хъапсым ар члэсынэу унашъо
ышыгъ.

КЪЭЗЭКЪ КУЛЬТУРЭМ И ФЕСТИВАЛЬ

Лэужхэр зэфашхэзэ заужьыжы

Къэзэкъ культурэм и фестиваль хэлажьэхэрэр я 24-у Мыекьопэ районым шызыуагъэх. Хорхэм, ансамблэхэм ахэтхэу нэбгырэ 1000-м ехъу фестивалым хэлэжьагъ. Купхэр 50-м кхъхуштыгъэх. Астрахань, Волгоград, Ростов хэхуэхэм, Краснодар краим, Темыр Осетием — Аланием, Къэрэщэ-Щэрджэсым, Чэчэным, Адыгеим ятворческэ купхэм лъэпкъ искусствэм ялэпэлэсэныгъэ кхышагъэлэгуагъ.

Пэсэрэ лъэхъаным кхышыублагъэу къэзэкъхэм лэпэщысэу ашыштыгъэхэр, унагъом ишыкълэ-гъэ пкыыгъохэр, джэгуалъэу клэлэцлыкълэхэм агъэфедэхэрэр, тхыпхэхэр, нэмыкълэхэри культурэм и Унэхшоу псэуплэу Тульскэм игупчэ итым ыпашхъэ кхышагъэлэгуагъэх. Анахъэу тыналэ зытетыдзагъэр къэзэкъхэм ящылэклэ-псэуклэрэ кхэгъэлэгуо-нымрэ зэрэзэпхыгъэхэр ары.

Ордэ къэзылорэ хорхэмрэ ансамблэхэмрэ уасэ афэзышыгъэ жорим ипэцагъэр Урысыем, Украинэм, Адыгеим, Пшызэ культурэмклэ язаслуженнэ лэфышлэу Наталья Уваровар ары. Тхьа-

мэтагъор ащ дызэрихъагъ Адыгеим искусствэхэмклэ изаслуженнэ лэфышлэхшоу, Пшызэ культурэмклэ изаслуженнэ лэфышлэу Виктория Захарченкэм.

Фестивалым ишлухъафтын шхьалэу «Гран-при» зыфилоу Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан ыгъэнэфагъэр (сомэ мин 30) лъэпкъ хорэу «Пшызэ оредым» фагъэшъошагъ. Динской районым ипсэуплэу Старомышастовскэм купыр кыкыгъ.

Адыгэ Республикэм культурэмклэ и Министерствэ ишлухъафтын ыкълэ апэрэ чыплэр кхыдэзыхыгъэр «Родные напевы» зыфилоу Краснодар шызэхашагъэр ары.

Ансамблэхэм язэнэкьокъу апэрэ чыплэр ыкълэ Кылкълэ Хысэ ыцлэклэ агъэнэфагъэ шлухъафтын Краснодар кыкыгъэ купэу Алексей Молочковыр зипащэм фагъэшъошагъ.

Клэлэцлыкълэ ансамблэхэм язэнэкьокъу апэрэ чыплэр ыкълэ Краснодар краим и Губернатор ишлухъафтын кхыдэзыхыгъэр Каневской районым икупэу «Любо» зыфилоурэр ары. Адыгеим культурэмклэ и Министерствэ, Мыекьопэ районым иадминистрация, къэзэкъхэм я Мыекьопэ отдел, нэмыкълэхэм яшлухъафтынхэр ансамблэхэм, хорхэм аратыжыгъэх.

Мыекьопэ районым ипсэуплэхэм фестивалым хэлажьэхэрэр ащылагъэх, концертхэр къащатыгъэх. Адыгэ Республикэм и Лышхъэ, республикэм иминистрэхэм я Кабинет я Администратии ипащэу Владислав Федоровыр, ащ игуадзэу Мэщлэжэу Хьамидэ фестивалым хэлэжьагъэмэ ти Лышхъэ ыцлэклэ къафэгушлуагъэх, шлухъафтынхэр аратыжыгъэх. Адыгеим культурэмклэ иминистрэу, зэхэщэкло купым итхьаматэу Кьулэ Мыхьамэт, республикэм лъэпкъ лэфхэмклэ, лэ-кълэб къэралхэм ащыпсэурэ тилэпкыгъэхэм адырлэ зэпхы-ныгъэхэмклэ ыкълэ къэбар жьугъэм иамалхэмклэ и Комитет итхьаматэ игуадзэу Александр Лузиныр, Мыекьопэ районым иадминистрация ипащэу Алексей Петрусенкэр, тиреспубликэ иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» итхьаматэу Бэгъушъэ Адам, къэзэкъхэм я Мыекьопэ отдел ипащэу Александр Даниловыр, нэмыкълэхэри фестивалым изэфэшлыжын фэгъэхыгъэ зэхэхэм хэлэжьагъэх. Культурэмрэ искусствэмрэ лъэпкыгъэр зэрэфашхэрэм, шлэжым зыкы-рагъэлэтызэ мамырныгъэр зэрагъэпытэрэм, ныбжьыкълэхэр дэхагъэм зэрэфалухэрэм кхыте-гушылагъэх.

2016-рэ ильэсым я 25-у Мыекьопэ районым къэзэкъ фести-валыр шызэхашэщт.

Сурэтыр зэхэхэм кхышты-рахыгъ.

АТЛЕТИКЭ ОНТЭГЪУР

Къоджэ спортым зеушъомбгъу

Адыгэ Республикэм атлетикэ онтэгъумклэ иклэлэцлыкълэ-ныбжьыкълэ спорт еджаплэ зышызыгъасэрэмэ язэнэкьокъу Улапэ шыкълуагъ. 2000-рэ ильэсым ыкълэ ащ ыуж къэхъугъэ клэлэхэр апэрэ чыплэхэм якхыдэхынкълэ шылычым ебэныгъэх.

Яонтэгъугъэхэм ялытыгъэу апэрэ чыплэхэр кхыдэзыхыгъэхэр къахэтэгъэхы: Шакло Заур, кг 34-рэ, Тлэшъу Хьазрэт, кг 38-рэ, Чэужь Астемир, кг 42-рэ, Беданэкъо Тимур, кг 62-рэ, Шэуджэн Адам, кг 69-рэ, Клат Ру-

дольф, кг 77-рэ, Артур Леоновыр, кг 77-м кхъху, зэклэри Красногвардейскэ районым шышы. Ишъынэ Рустам, кг 50, Теуцожь район, Хьэлэкъо Батыр, кг 64-рэ, Хьабыл Хьусен, кг 56-рэ, Шэуджэн район.

РСФСР-м изаслуженнэ тренерэу Хьуажь Мэджыдэ тызэрэщыгъэгозагъэу, спортсменхэм ялэпэлэсэныгъэ изытет улпэкълугъэнымклэ, къоджэ спортым зегъэушъомбгъугъэнымклэ зэнэкьокъур зэхашэгъагъ. Ныбжьыкълэхэр атлетикэ онтэгъум пыщэгъэнхэмклэ, якъулаиныгъэ хагъэхъонымклэ Улапэ шыкълугъэ зэлукълэгум фэдэхэр нэмыкълэ кьуаджэхэм ащызэхашэщтых.

ФУТБОЛ. КУПЭУ «КЪЫБЛЭР»

Уимэхаплэ зышлэрэм теклогъошлэп

«Зэкъошныгъ» Мыекьуапэ — «Ангушт» Назрань — 0:0. Мэкьюогум и 5-м Адыгэ республикэ стадионым шызэ-дешлагъэх.

Зезышагъэхэр: М. Шутов — Новочеркасск, А. Гурбанов, П. Евстафиади — Краснодар.

«Зэкъошныгъ»: Кондратьев, Мыкьо Абрек (Такъый, 38), Наталич, Ахмедханов, Осмаев, Мыкьо Мурат, Кьонэ, Датхъужь, Ролдугин, Когония (Павлов, 38), Домшинский.

2014 — 2015-рэ ильэс ешлэгъур ятонэрэ купэу «Къыблэм» щаухыгъ. Тифутболистхэм аужырэ зэлукълэгум теклоныгъэр кхышты-дахы ашлэигоу бэрэ апэклэ лыкълуатэщтыгъэх. А. Домшинскэм, А. Кьонэм, Д. Павловым, нэмыкълэхэм хьагъэм лэгуаор радзэнэу чыплэшлу ифэхэу зэп кхызэрэхэкълэгъэр. А. Кьонэр ухъумакълэ лэклэклэ, метрищ фэдизклэ зыпэчыжэ къэлапчъэм дэуагъ, ау лэгуаор къэлэпчэлутэу Х. Хамхоевым кхызэкълэзэжы-нэу игъо ифагъ.

Хьакълэхэр нахьыбэрэмклэ ошлэ-дэмышлэу апэклэ кхызэрилъыш-хэм пылыгъэх. Тифутболистхэм ухъумэн лэфыгъохэр дэгъоу агъэ-

цэклагъэх. М. Мыкьор, Е. Наталич, К. Кондратьевыр къэлапчъэр къагъэгъунэнымклэ къахэ-щыгъэх. З. Осмаевыр, А. Датхъужьыр, фэшхъафхэри егугъу-щтыгъэх, ау командэм ишыкълэгуэ ешлэклэр а мафэм кхыфэгъоты-гъэп.

Пресс-зэлукълэр

«Ангуштым» итренер шхьалэу Александр Лаптевым кхызэрилуа-гъэмклэ, теклоныгъэр кхыдахын ямурадэу Мыекьуапэ щешлагъэх. «Зэкъошныгъэр» тикъалэ щешлэ зыхьукълэ теклоныгъэр кхызэрэ-димыхырым хьакълэхэр шыгъоза-гъэх, янасып кхыхыштым ежа-гъэх.

«Зэкъошныгъэм» итренер шхьалэу Калинин Степанян тифутболистхэр кхыуыгъэхэп, ау тикъалэ зыдэкълыхэкълэ теклоныгъэр кхызэрэдахырэр кхыхыгъэщыгъ. А. Домшинскэр ухъумакълэхэм янэплэгу рагъэкълэгуэп, нэмыкълэ тифутболистхэр нахь шхъары-тлупщэу ешлагъэхэми, тагъэгу-шлуагъэп, хьагъэм лэгуаор радзагъэп.

Клэуххэр

«Биолог» — «Таганрог» — 2:0, «Черноморец» — «Динамо» — 0:1, «Торпедо» — «Спартак» — 1:0, «Витязь» — «Мэщыкълу» — 2:3, «Афыпс» — «МИТОС» — 5:0, «Шъачэ» — «Алания» — 0:1, «Астрахань» — «Краснодар-2» — 1:2.

Кхыдахыгъэ чыплэхэр

1. «Торпедо» Ермэлхьабл — 45
2. «Черноморец» Новорос-сийск — 43
3. «Витязь» Крымск — 43

4. «Афыпс» Афипский — 41
5. «Динамо» Ставрополь — 36
6. МИТОС Новочеркасск — 30
7. «Мэщыкълу» Пятигорск — 28
8. «Спартак» Налчык — 26
9. «Таганрог» Таганрог — 21
10. «Зэкъошныгъ» Мыекьуапэ — 19
11. «Биолог» Прогресс — 18
12. «Ангушт» Назрань — 18
Купэу «Б»-р
13. «Анжи-2» Махачкала — 19
14. «Алания» Владикавказ — 18
15. «Астрахань» Астрахань — 16
16. «Краснодар-2» Краснодар — 16
17. «Терек-2» Грозный — 11
18. «Шъачэ» Шъачэ — 5.

2014 — 2015-рэ ильэс ешлэгъур аухыгъ. 2015 — 2016-рэ ильэс ешлэгъур бэдзэогу ма-зэм и 10 — 15-м аублэщтэу пэшлорыгъэшъэу макъэ кхыта-гъэлугъ. «Зэкъошныгъэм» илэфы-гъохэм яхьылэгъэ тхыгъэхэр шлэхэу кхыхэтыутыштых.

Нэклубгор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЬ Нурбий.

Зэхэзышагъэр ыкълэ кхыдэзы-гъэкълэрэр:

Адыгэ Республи-кэм лъэпкъ лэфхэмклэ, лэ-кълэб къэралхэм ащы-псэурэ тилэпкыгъэ-хэм адырлэ зэпхы-ныгъэхэмклэ ыкълэ къэбар жьугъэм иамал-хэмклэ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редакциер зыдэшылэр:

385000, кь. Мыекьуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнэр:

52-16-79, редактор шхьалэм иапэрэ гуадзэр:

52-49-44, редактор гуадзэр-пшъэдэкълэжы зы-хьырэ секретары:

52-16-77.

Е-mail:

adygvoice@mail.ru

Зышаушыхъаты-гъэр:

Урысые Федерацием хэутын лэфхэмклэ, телерадиокъэтын-хэмклэ ыкълэ зэлы-лэсыкълэ амалхэмклэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэлары-шлэп, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зышыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекьуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Зэкълэмклэ пчъагъэр

4016

Индексхэр

52161

52162

Зак. 736

Хэутыным узшыкълэштхэнэу щыт уахьтэр Сыхьатыр 18.00 Зышыкълэштхэгъэхэ уахьтэр Сыхьатыр 18.00

Редактор шхьалэр

Дэрбэ Тимур

Редактор шхьалэм иапэрэ гуадзэр

Мэщлэжэу Саид

Пшъэдэкълэжы зыхьырэ секретары

Жакълэмыкьо Аминэт